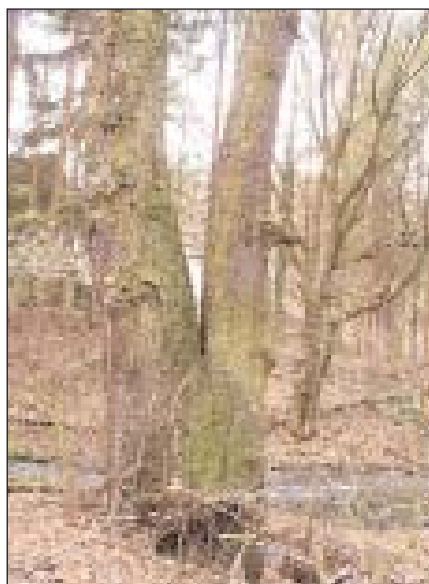

Az év fája: a mézgás éger

A mézgás éger (*Alnus glutinosa*) a Kárpát-medence folyóinak, patakjainak, vizenyős, lápos forrásainak, galériaerdeinek jellemző fája. Főleg a síkon, a dombvidéken és a középhegységek alacsonyabb, vizenyős részein tenyészik. A Kárpát-medencében 900 m felett már csak elvétve találjuk meg. A felföld Alföld felé lejtő hegyhátainak (felföldalja) patak-, és folyóvölgyeinek is jellemző erdőalkotó fája, de a magasabb lefolyástalan forráslápok mellett 837 m magasságig is felhatol (Galyatető, Csurgókút). Felföldalja hegyeinek egyik gyöngyszemében, a Bükk-hegység szűk, köves, nagyesésű, oxigénben gazdag patakjai mentén, kevés helyen tudnak kialakulni lápi és réti talajok. Ezekben a völgyek inkább magas nitrofil tartalmú, tápanyagban gazdag glejes lejtőhordalék talajok keletkeznek. Ezek az élőhelyek a nitrogént kedvelő égeres társulásoknak kedveznek. Ezért, ha hagyják az itt élő égerfákat, a gyökereinek tenyésző nitrogéngyűjtő sugárgomba (*Frankia alna*) segítségével óriási méreteket érhetnek el.

Felföldalja egyik legnagyobb mézgás éger fája a Bükk-hegység északi oldalában mélyülő, természeti szépségeiről csakis legekkel említhető Szalajka-völgyében, a régi erdészház mellett, a patak partján található 380 m magasságban. A 23 m magas matuzsálemi lábas éger méretei is elkápráztatók. A fa átmérője átlagolva, mellmagasságban 235 cm, gyökfőben pedig 290 cm, ami területben megadva azt eredményezi, hogy mellmagasságban 740 cm, gyökfőben, pedig 910 cm. A fa a Tótfalusi-völgy elágazásától a valamikori Szalajka-völgy alját borító, erősen fellazított (kipusztított), őserdőszerű véderdő maradványfája. A terület a századfordulón már véderdő funkciót töltött be, 1955-től védett,

ma pedig a Bükk Nemzeti Park fokozottan védett területe. A matuzsálem többször megcsonkolt, visszavágott alsó része óriásira kiszélesedik, nagy támasztógyökereket fejlesztett. Ez a fa iskolapéldája a hatalmas törzsű lábas égerek kialakulásának, melyek a rendszeres csonkolás után az alsó megvastagodásból idővel sudár, karcsú törzset fejlesztenek sarjadással. A hatalmas, támasztásra szoruló égerlábak állandó vagy időszakos vízborításakor a fa stabilitását szolgálják. Az alsó mohás, zuzmós, algás megvastagodásból a földtől 220 cm magasságban két nagy törzsre

bomlik, az egyik csúcscsáradt korhadt, odvas, égertaplóval fertőzött. A két nagy főtörzs melletti három oldalhajlása 67 cm, 150 cm, és 75 cm-es kerülettel.

Az égermatuzsálem felett, a kisvasút Halastó megállója alatt, a pizstránglelep bekerített részén a Szalajka-patak kibukkanásánál egy másik nagy villás növésű, mellmagasságban 520 cm kerületű mézgás éger található. Ez nem csonkolt, természetes állapotában megmaradt villás fa. Mivel nem volt csonkolva, nincs ún. „lába” sem.

A Tótfalusi-völgy elágazásában és a Halastó mellett is találhatók szép lábas égerek. A mellmagassági kerületük 310 cm–360 cm között változik, de a gyökfőben mért 760 cm-es és 580 cm-es lábak is figyelemre méltóak. Az egyik alsó megvastagodásban (lábban) olyan hatalmas üreg keletkezett, hogy egy ember is kényelmesen elférne benne.

A mézgás éget a rövidebb, 80-100 évig élő fák közé sorolják, de ezek a nagy óriások – a lábas matuzsálem, és a villás éger – méretükből adódóan inkább a 200 évhez vannak közelebb, de lehet hogy a nagy lábasfa, még ezt is meghaladta (legalább is a láb).

Az erdészház mellett, az égermatuzsálem közelében található a Bükk-hegység egyetlen ismert hamvas éger (*Alnus incana*) fája is. Az égerfák mellett a völgy hatalmas bükkfái (*Fagus sylvatica*) és öreg hegyi juharai (*Acer pseudoplatanus*), valamint nagylevelű hársai (*Tilia platyphyllos*) is figyelemre méltóak, ezek mindegyike 400-500 cm-es kerülettel rendelkezik, 150-250 évesek.

Az égerfák mindegyike a Szalajka-völgy alján futó sétány mellett található, tehát aki nem a 101 éves erdei kisvasúttal közlekedik, mindenképpen elhalad mellette.

Kép és szöveg: **Katona Csaba**

